

Tieteenalamme suhde työhön

Lehdessämme on ollut tapana, että lähtevä toimitussihteeri laatii pääkirjoituksen. Toimitussihteerin työ tieteellisessä aikakauslehdessä on eräänlaista näköalapaikalla oloa. Tältä paikalta ei ole »lupa» poistua ennenkuin sanoo sanottavansa, sen, minkälaisia kuvia on eteen avautunut.

Viime vuonna lehdessämme eniten käsitelty aihe oli koulutus. Vaikka kirjastonhoitajien koulutus ei täsmällisesti otettuna olekaan sama kuin kirjastotieteen ja informatiikan opetus,¹ niin kirjastoalan koulutusta on toki jännittävä pohdita suhteessa kirjastotieteeseen ja informatiikkaan. Kirjastot ja kirjastotyö ovat substanssina mukana nimenomaan kirjastotieteessä ja informatiikassa.

Kirjastoalalla on nähty teorian ja käytännön välillä olevan kuilun. Tähän viittasi mm. Vesa Suominen Kirjastotiede ja informatiikka -lehden viime vuoden viimeisessä numerossa. Mutta onko kuilu sittenkään teorian ja käytännön välillä, vai onko se koulutuksen, tutkimuksen ja ammattikäytännön välillä?

Teorian ja käytännön välillä ei nähdäkseni voi olla kuilua, koska käytäntö itsessään on jo teoreettista. Jyväskyläläisen tutkijan Matti Vesa Volasen (1985) mukaan työ pitää tänä päivänä sisältää niin paljon tietoa, taitoa, kokemusta ja ymmärrystä, että sen hahmottaminen ja hallinta ei ole mahdollista ilman käsitteellistä välitystä. Niinpä myös kirjastotyö vaatii omaa työtä koskevan käsitteistön ja ajatuskonstruktion olemassaoloa. Työntekijällä, tässä tapauksessa kirjastonhoitajalla, täytyy olla käytössään jonkinlainen välineistö työnsä hahmottamiseksi. Tätä omaa työtä koskevaa ajatusrakennelmaa voisi kutsua käytännön teoriaksi.

Kirjastotyön käytännön teoria on keskeisesti mukana siinä ammattikuvassa, joka kirjastonhoitajilla itsellään on. Oinalta osaltaan juuri se konstituoi kirjastonhoitajien ammattikuvaa. Kirjastotyöhön liittyvän tiedon, taidon, ymmärryksen ja kokemuksen yhdistämisen kautta kirjastotyö erottautuu muusta työstä. Jotta kirjastotyön käytännön teoriasta tulisi mahdollisimman pitävä, peruskoulutuksen tulisi antaa tuleville kirjastohoitajille valmiuksia tulkita ja ymmärtää

¹ Kirjastonhoitajien koulutus ei ole sama asia kuin kirjastotieteen ja informatiikan opetus, koska a) tulevat kirjastonhoitajat opiskelevat myös muita aineita kuin kirjastotiedettä ja informatiikkaa ja b) kirjastotiedettä ja informatiikkaa opiskelevat voivat sijoittua työelämässä myös muualle kuin kirjastosektorille.

kirjastotyötä ja siinä tapahtuvia muutoksia, mutta myös aineksia muuttaa vallitsevaa käytäntöä.

Käsitykseni siis on, että teorian ja käytännön välillä sinänsä ei voi olla kuilua, koska teoria on läsnä myös käytännössä. Sen sijaan kuilu voi olla koulutuksen, tutkimuksen ja ammattikäytännön välillä. Mutta onko sittenkään kyseessä kuilu vai ko vain jännite? Puhuessaan Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen viime keväisessä tutkimusseminaarissa Matti Vesa Volanen (1986) toi esiin ajatuksen, että koulutuksen, tutkimuksen ja ammattikäytännön välinen suhde on aina jännitteinen kokonaisuus. Se on suhde, josta joudutaan aina keskustelemaan ja jota joudutaan aina pohtimaan. Keskustelu ja pohtiminen ovat kuitenkin välttämättömiä asioiden eteenpäin viemiseksi. Kirjastoala ei myöskään ole ainoa ala, jolla jatkuvasti keskustellaan koulutuksen, tutkimuksen ja ammattikäytännön suhteesta. Samanlaista keskustelua käydään muillakin aloilla. Jokainen tieteenala joutuu myös toistuvasti perustelemaan olemassaolonsa ja erityisyytensä.

Miten sitten hallita koulutuksen, tutkimuksen ja ammattikäytännön välistä jännitettä? Pitääkö tämän jännitteen antaa purkautua hyödyttömänä, vahinkoakin aikaansaavina räiskähdyksinä, vai voidaanko se ottaa käyttöön hyödyllisenä, eteenpäin vievänä energiana? Volanen (1986, s. 119) korostaa yliopistojen ja kansalaisyhteiskunnan välisen keskustelun tärkeyttä: »Yliopisto on projekti omaan aikauteen. Sen mitta on se, missä määrin tiedeyhteisö pystyy ilmaisemaan yleisen ja konkreettisen omasta aikakaudesta ja siten luomaan todellisuutta.»

Kirjastotieteen ja informatiikan ymmärtäminen osalliseksi omaan aikauteen suuntautuvasa projektissa vaatii koulutuksen, tutkimuksen ja ammattikäytännön aktiivisten yhteistyömuotojen etsintää ja toisistaan tietoisiksi tuleamista. Yhteistyön perustana ei voi olla se, mitä toisten luullaan olevan vaan se, miten toinen tunnetaan.

Osallisuus omaan aikauteen suuntautuvasa projektissa vaatii kuitenkin tarkastelemaan kirjastotieteen ja informatiikan opetusta paitsi suhteessa kirjasto- ja informaatiopalvelualan ammatteihin myös suhteessa työhön yleisemminkin. Kirjastotieteen ja informatiikan opetus voisi parhaimmillaan olla oman tieteenalan välineiden antamista käyttöön yleisemminkin, tässä ajassa ja tässä maailmassa olevien ongelmien hallitsemiseksi. Yhä usemmat alat ovat entistä enemmän tekemisissä tiedon ja informaation hallinnan ja

järjestämisen kanssa. Paitsi että kirjastotiede ja informatiikka antaa mahdollisuuksia perinteisen kirjasto- ja informaatiopalvelutyön hallintaan, se voi antaa näitä valmiuksia työlle yleisemminkin. Näen kirjastotieteen ja informatiikan varsin voimakkaasti tieteenalana, jolla on mahdollisuus kulkea olemassaolevien työnjaollisten rajojen yli.

Tampereella 15. 4. 1987

Mirja Iivonen

Viitteet

- Suominen, Vesa, Kirjastonhoitajakoulutus ja kirjastoteoreettinen oppiaine ja tutkimusala. Kirjastotiede ja informatiikka 5(4):120—125, 1986.
- Volanen, Matti Vesa, Sivistys, ammatti ja kvalifikaatio tiedeyhteisön toimintaintresseinä. Teoksessa Lestinen, Leena (toim.). Tieteellisen koulutuksen nykykohtia. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Selosteita ja tiedotteita 260, 1985, ss. 86—100. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 1985.
- Volanen, Matti Vesa, Tiedeyhteisön rakentumisesta. Kirjastotiede ja informatiikka 5(4):113—119, 1986.